

Rijksoverheid

Een schonere Eems-Dollard met het dienen van verschillende belangen

Op dit moment ontwikkelt de Rijksoverheid het Nationaal Water Programma 2022-2027 (NWP), dat de hoofdlijnen bevat van het waterbeleid en de uitvoering daarvan. Hoe zien we de inhoud van het NWP terug in de praktijk? Met een reeks verhalen brengen we de verschillende thema's van het NWP tot leven met concrete en inspirerende voorbeelden. Dit is nummer 2 over integraal en gebiedsgericht werken.

De Eems-Dollard, omgeven door Nederlandse en Duitse industrie, is een plek waar zoet en zout water samenkomen en natuur en industrie door één deur moeten. Hoe bewaar je de balans tussen verschillende belangen? Om dat te bereiken, slaan bedrijven en natuurorganisaties de handen ineen. Een van de doelen: een schonere Eems-Dollard. Frances Heijman (EemsDollard2050) vertelt erover. 'Met ecologische verbetering, kun je economische doelen bereiken.'

Het programma Eems-Dollard 2050 raakt de thema's Waterveiligheid en Waterkwaliteit van het Nationaal Water Programma 2022-2027. Verbeteren van de waterkwaliteit is de hoofddoelstelling voor de ecologische verbetering van het estuarium (overgangsgebied tussen zee en rivier). Het water is slibrijk en troebel. De aanpak bestaat uit het afvangen van het overtollige slib en toepassen hiervan in verbetering van de waterveiligheid. Eems-Dollard 2050 is onderdeel van samenwerkingsverband Ecologie & Economie in Balans (E&E), waarin bedrijfsleven, natuur- en milieuorganisaties, landbouworganisaties, waterschappen, het Rijk, provincie Groningen en gemeenten economische ontwikkeling mogelijk maken door ecologische verbetering. Aan 1 van de doelen van E&E, een actieplan voor het verbeteren van de natuur, geeft Eems-Dollard 2050 invulling.

Eems-Dollard helderder maken

Ecologisch is het gebied Eems-Dollard van slechte kwaliteit: er zit veel slib in het water. Dat tast het voedselweb aan, waardoor er minder vissen en andere waterdieren kunnen leven. De maatregel is om 1 miljoen ton slib (droge stof) per jaar uit het water te verwijderen, om weer tot een natuurlijk niveau van troebelheid te komen. 'Dat slib kun je op allerlei manieren afvangen', vertelt Frances Heijman (programmamanager EemsDollard2050). 'Die 1 miljoen ton slib per jaar moet ergens heen. Het zoeken naar een nuttige toepassingen van dat vrijgekomen slib is een van onze grootste uitdagingen.'

'Coalition of willing'

Bedrijfsleven, overheden, natuur- milieu- en landbouworganisaties hebben verschillende belangen en verantwoordelijkheden. 'Maar al die partijen zien de urgentie om dit probleem aan te pakken', zegt Heijman. 'Het is echt een coalition of willing.' Bijten economische en ecologische belangen elkaar niet te veel? 'Dat valt eigenlijk heel erg mee. Met ecologische verbetering, kun je vaak economische doelen bereiken. Ecologie is erbij gebaat dat slib wordt afgevangen uit

het water, terwijl de landbouw blij is als het die slib mag uitrijden, die krijgt er opgehoogde en vruchtbaardere grond voor terug. Zo hebben twee verschillende belangen allebei baat bij een oplossing.'

Successen Eems-Dollard 2050

Het slib wordt op allerlei manieren ingezet, om nieuwe doelen te dienen. Men maakt er bijvoorbeeld bouwelementen van, die je kunt inzetten bij een weg- of brugafsluiting, of rifblokken die aan de teen van een dijk worden geplaatst, waar ze bijdragen aan de biodiversiteit. Een mooi voorbeeld van de toepassing van slib is volgens Heijman de Marconikwelder bij Delfzijl. 'Dat is een soort zandplaat, die je voor de kust neerlegt en waarop allerlei planten, grassen en andere vormen van nieuw leven ontstaat. Kwelders raken dus waterveiligheid - als golfbreker - en ecologie, als vruchtbaar stuk grond. Dat geldt ook voor het dubbele dijk-concept, waarbij tussen de twee dijken het ingevangen slib een goede basis vormt voor biodiversiteit. Dit tussengebied is meer dan alleen natuurverbetering: in het noordelijk deelgebied ligt de focus op aquacultuur en zilte landbouw en in het zuidelijk deelgebied zet men in op slibinvang en natuurontwikkeling.'

Samenwerken met Duitsland

De Eems-Dollard ligt op grensgebied tussen Nederland en Duitsland. 'Je hebt dus te maken met twee verschillende bestuursculturen én de verschillende uitdagingen van twee landen', zegt Heijman. 'Wat het Eems-Dollardgebied uitzonderlijk maakt is een actief grensgeschil. Duitsland interpreteert het grensverloop zo dat de grens langs de Nederlandse kustlijn verloopt, vanuit Nederlands perspectief verloopt de grens door de bestaande vaargeul. Er bestaat dus een tussengebied dat in het verleden 'het betwiste gebied' werd genoemd. Inmiddels spreken de landen gelukkig over een gemeenschappelijk gebied. Beide landen spannen zich in om de ecologie te verbeteren, maar de economische belangen zijn enorm. De havens, de Eemshaven, Delfzijl, Emden en de Meyer Werft in Papenburg zijn allen afhankelijk van een goede bereikbaarheid over het water. Dat maakt het een grote uitdaging om oplossingen te vinden waar iedereen blij van wordt.'

Soms tegenvallers

Soms lijken oplossingen in theorie heel mooi, maar stuit je in de praktijk op obstakels. Heijman: 'Zo kregen we vanuit het Waddenfonds middelen voor de aanleg van hoogwatervluchtplaatsen (voor trek- en broedvogels van belang), maar was dit technisch niet uitvoerbaar. Alternatieven waar we naar overschakelen, zoals de toepassing van rifblokken, dienen al gauw een ander ecologisch doel dan de hoogwatervluchtplaatsen. Dan doen we nog steeds wel aan ecologische verbetering, maar niet aan het specifieke doel dat we voor ogen hadden.'

Financiering en kennisdeling

Het programma Eems-Dollard 2050 heeft al heel wat bereikt, wat zonder de (bestuurlijke) samenwerking niet van de grond was gekomen. En natuurlijk is er altijd ruimte voor progressie. 'Als een pilot rijp is voor opschaling, blijkt het soms lastig om daar financiering voor te vinden. Als we nog meer effect willen hebben, moet daarin iets veranderen.' Ook noemt Heijman kennisdeling als verbeterpunt. 'We doen in dit programma met z'n allen enorm veel kennis op. En onze geleerde lessen, zijn toepasbaar in grote delen van de wereld. We kunnen veel meer inzetten op het uitdragen van die kennis, zodat grote problemen als zeespiegelstijging en bodemdaling overal worden aangepakt.'

Aanbevelingen voor het NWP

Hierbij is ook verbinding tussen de verschillende thema's uit het Nationaal Water Programma van belang. Heijman: 'Die is er nu op praktisch niveau, maar op strategisch niveau moet die nog meer gebeuren. Hoe die verbinding tot stand komt verschilt: het pionieren en de kennisontwikkeling rond klimaatadaptatie vindt plaats in Eems-Dollard 2050, maar sommige onderwerpen lenen zich beter voor adressering op het bredere schaalniveau van E&E. Wat ik vooral hoop is dat we met z'n allen meer boven de thema's gaan hangen, want er liggen grote uitdagingen rondom klimaatverandering en klimaatadaptatie. Daarin speelt water een essentiële rol. Door ook op strategisch niveau de thema's meer te koppelen, creëer je kansen.'

Het Ontwerp Nationaal Water Programma 2022-2027 ligt tot en met 21 september 2021 ter inzage. Iedereen kan de stukken raadplegen via www.PlatformParticipatie.nl. In deze periode is het ook mogelijk een zienswijze in te dienen.

